

Utredning av parklekarnas verksamhet samt förslag på utveckling

Innehåll

Innehåll	2
1 Bakgrund	3
1.1 Om utredningen	3
1.2 Lite parklekshistoria	4
1.3 Parkleken – en del i stadens arbete för en meningsfull fritid	5
2 Mål och målgrupper	7
2.1 Mål och styrdokument	7
2.2 Målgrupper	10
2.3 Uppföljning av besökare	11
3 Organisation	12
3.1 Budget	12
3.2 Driftsform och organisatorisk tillhörighet	12
3.3 Bemanning	14
3.4 Yrkesroller och kompetensförsörjning	15
4 Tillgänglighet	16
4.1 Öppettider	16
4.2 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	17
4.3 Information och uppsökande verksamhet	18
4.4 Delaktighet	19
5 Verksamhetens inriktning och innehåll	20
5.1 Inriktning och pedagogik	20
5.2 Parkleken som spelplats för kultur	21
5.3 Främjande och förebyggande arbete	22
6 Samordning och samverkan	24
7 Analys och åtgärdsförslag	26
7.1 Kulturförvaltningens analys	26
7.2 Åtgärdsförslag	28
Bilaga 1. Stockholms parklekar	32

1 Bakgrund

1.1 Om utredningen

Kulturförvaltningen har fått i uppdrag att genomföra en utredning av parklekarnas verksamhet. Utredningens resultat ska ligga till grund för fortsatt arbete inom ramen för kulturförvaltningens samordningsuppdrag för verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid.

Utredningen ska ge en nulägesbild av hur parklekarnas verksamhet ser ut idag, styrkor och utvecklingsbehov samt förslag på utvecklingsåtgärder som kan bidra till att stärka parklekarnas verksamhet. Utredningen ska skapa förutsättningar för en mer jämlik tillgång till en högkvalitativ parkleksverksamhet. I förlängningen ska detta leda till en mer meningsfull fritid för stadens unga invånare.

Utredningen ska svara upp mot nedan beskrivna budgetuppdrag:

Budget 2022, s.185: *Kulturnämnden och stadsdelsnämnderna ska i samråd med kommunstyrelsen utreda hur parklekarnas verksamhet kan utvecklas.*

Genomförande

Utredningen har genomförts av kulturstrategiska staben på kulturförvaltningen under perioden januari – maj 2022

Skriftligt underlag består av stadens strategiska styrdokument, stadsdelsnämndernas verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser samt tidigare utredningar.

En enkät har gått ut till samtliga stadsdelsförvaltningar. Semistrukturerade fördjupande intervjuer har genomförts med representanter för ett urval av stadsdelsförvaltningarna samt med representanter för utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen. Stadsdelsförvaltningarna har representerats av chefer. Parklekspersonal har deltagit vid några intervjuer. Utredarna har även deltagit vid ett nätverksmöte för parklekspersonal.

Utöver detta har utredarna fört samtal kring preliminära slutsatser och analys med referenspersoner från två stadsdelsförvaltningar.

När utredningen beskriver stadsdelsförvaltningarnas arbete eller ståndpunkter grundar sig detta på vad som framkommit i enkäter och intervjuer med chefer samt på skrivningar i stadsdelsförvaltningarnas styrdokument.

Utredningen har rapporterat till den styrgrupp som tillsatts i och med samordningsuppdraget av verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid. Styrgruppen har vid olika tillfällen fått ge inspel på utredningsdirektiv, preliminär analys och åtgärdsförslag samt på rapporten i sin helhet.

1.2 Lite parklekshistoria

Under 1930-talet fick Stockholmsparkernas lekplatser en allt större social betydelse. För att ytterligare förbättra utbudet för barnen, hålla dem borta från lek i närheten av trafiken och samtidigt underlätta för mammorna, drev dåtidens stadsträdgårdsmästare Osvald Almqvist år 1936 idén om en ”storbarnkammare” i stadens parker. Där skulle föräldrar under några timmar kunna lämna sina barn för tillsyn och lek som främjade utvecklingen av gott kamratskap. Lekplatserna vid Observatorielunden och Björns trädgård var först med att under några sommarmånader år 1936 erbjuda anställda ”lekledarinnor” som ansvarade för verksamheten. Följande år, 1937, permanentades verksamheten under namnet ”Parkleken”, samtidigt som verksamheten utökades till fler platser i staden. Under 1940- och 50-talen expanderade och vidgades parkleksverksamheten ytterligare och från år 1940 kom parkleken även att omfatta vinterhalvåret. Detta ställde nya krav på inomhuslokaler.¹

I början av 1960-talet fanns 102 parklekar med personal. Parkleksutredningen 1963 förespråkade ytterligare utbyggnad. Parkleksutredningen förespråkade även att parkleken organiseras som en särskild byrå inom parkavdelningen, vilket ledde till bildandet av Parkleksbyrån. I början av 1980-talet fanns ca 160 parklekar och 40 skolgårdslekar.

1972 blev den så kallade PLUS-utredningen, parkleksutredningen i Stockholm stad, klar. Utredningen formulerade de övergripande målen för parkleken på följande sätt: ”Parklekens syfte är att erbjuda alla barn och ungdomar i kommunen goda och likvärdiga förutsättningar för lek- och fritidsverksamhet, som dels bidrar till att tillgodose behovet av rörelseaktivitet, omvärldsorientering och skapande verksamhet, dels främja kontakt, samverkan och tolerans

---

¹ Vasastaden 2:43, 2:44, 2:45 - Observatorielundens parklek och lekplats, Bebyggelsehistorisk inventering, Lena Lundberg, 2017, Stockholm.

mellan deltagande individer och grupper”.² Som ny målgrupp angav utredningen vuxna besökare, småbarnsföräldrars behov av social kontakt med andra vuxna genom verksamhet kring barnhagen typ öppen förskola. Man lyfte också fram parklekens betydelse för barn med invandrabakgrund och funktionsnedsättningar.

Parkleksbyrån avvecklades 1981 och parkleken blev en del av Fritid Stockholms decentraliserade organisation. Sedan början av 80-talet har antalet parklekar i Stockholm minskat. Idag finns det 46 parklekar kvar i Stockholm.

Under 2022 firar parkleken i Stockholm 85 år. Stadens parklekar har samhällshistoriska- och socialhistoriska värden och är en väsentlig del av stockholmarnas gemensamma vardag sedan 1930-talet. De byggnader som finns idag har kulturhistoriska värden. Det kulturhistoriska värdet består också i verksamheten som sådan.

1.3 Parkleken – en del i stadens arbete för en meningsfull fritid

Stockholms stad har som målsättning att ”Alla barn och unga ska ha rätt till en meningsfull fritid och tillgång till trygga och jämställda mötesplatser. Stadens utbud av aktiviteter ska svara mot olika behov hos barn och unga med särskilt fokus på grupper som inte nås av dagens verksamheter”. (Stockholms stads budget 2022, s. 91)

Ansvar för Stockholms stads fritidsutbud är fördelat till flera av stadens nämnder, framför allt stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och idrottsnämnden. Från och med januari 2021 har kulturförvaltningen, enligt uppdrag i budget, ansvaret för samordning av verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid. Stadsdelsnämnderna erbjuder fritidsverksamhet till barn och unga framför allt via öppna förskolor, parklekar och fritidsgårdar.

Tillsammans med fritids- och ungdomsgårdarna är stadens parklekar en del i en kedja av öppna fritidsverksamheter som ska bidra till en meningsfull fritid för barn och unga. Öppen fritidsverksamhet är den samlande beteckningen på verksamhet som riktar sig till barn och ungdomar i åldrarna 7-19 år. För att betecknas som ”öppen” ska verksamheten vara öppen till sin karaktär, bygga på frivillighet och vara möjlig att besöka spontant

---

² Mål och innehåll i Parkleken, Betänkande från Parkleksutredningen i Stockholm 1972

för alla inom målgruppen oavsett etnisk bakgrund, kön, bostadsadress och eventuella funktionshinder.³

Fritidsverksamheter kan, rätt utformade, utgöra en viktig skyddsfaktor för barn och unga. Detta genom att de bidrar till så väl en positiv hälsoutveckling som delaktighet och betydelsefulla relationer till vuxna utanför familjen. Det stärker även ungas identitetsutveckling, självkänsla, sociala kompetens och problemlösningsförmåga.⁴

Trots Stockholms stads ambition att alla barn och unga ska ha rätt till en meningsfull fritid har tidigare studier visat på stora skillnader i nyttjandet av det offentligt subventionerade fritidsutbudet inom staden utifrån faktorer såsom kön, ålder, socioekonomi, familjeförhållanden och utländsk/svensk bakgrund. Barn och unga från socioekonomiskt starka förhållanden deltar i större utsträckning i idrottsföreningar och kulturskola.⁵

Andelen barn i åldrarna 6-12 som är inskrivna i fritidshem eller fritidsklubb skiljer sig åt mellan olika stadsdelsområden. I Stockholm som helhet är 89 procent av barnen inskrivna. I Rinkeby – Kista, som är det stadsdelsområde som har den lägsta inskrivningsgraden är dock andelen inskrivna barn endast 71 procent.⁶

Även andelen inskrivna i föreningar skiljer sig stort mellan stadsdelsområdena. I Bromma är 79 procent av barnen i mellanstadiet inskrivna i en förening medan andelen i Skärholmen är 50 procent. För flickor är siffrorna 79 respektive 32 procent.⁷

Studier visar även på att parklekar och andra öppna verksamheter, fyller en viktig funktion. Pojkar och flickor besöker parklekar ungefär i samma utsträckning. Barn från socioekonomiskt svagare

---

³ Uppföljning av sommarkoloniverksamhet och öppen fritidsverksamhet 2021, SLK

⁴ Jämlik fritid, bättre framtid - Om unga stockholmares fritidsvillkor, Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm

⁵ Jämlik fritid, bättre framtid - Om unga stockholmares fritidsvillkor, Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm

⁶ Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg - Betänkande av Utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg, Stockholm 2020, Siffrorna gäller för år 2018.

⁷ Ung livsstil i Stockholm 2014

förhållanden och områden besöker i större utsträckning parklekarna. Även barn och unga med utländsk bakgrund besöker i större utsträckning parkleken än de med svensk bakgrund.⁸

Det finns i dagsläget totalt 46 parklekar i Stockholm. Dessa återfinns i samtliga stadsdelsområden, utom i Bromma. Farsta är det stadsdelsområde som har flest parklekar.⁹ Parklekarna ser olika ut. De flesta har lokaler, medan några sakar detta. Sex av stadens parklekar har djurhållning. Samtliga parklekar är bemannade.

Stadsdelsförvaltning	Antal
Bromma	0
Enskede – Årsta - Vantör	5
Farsta	7
Hägersten - Älvsjö	4
Hässelby - Vällingby	5
Kungsholmen	3
Norrmalm	2
Rinkeby - Kista	2
Skarpnäck	2
Skärholmen	4
Spånga – Tensta	3
Södermalm	5
Östermalm	4

2 Mål och målgrupper

2.1 Mål och styrdokument

Alla barn har enligt Barnkonventionens artikel 31 rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Staden har högt

---

⁸ Jämlik fritid, bättre framtid - Om unga stockholmares fritidsvillkor, Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm

⁹ För en sammanställning av stadens parklekar, se bilaga 1.

ställda mål och ambitioner för att garantera barns rättigheter. Det kommer bland annat till uttryck i *Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm* och genom arbetet med Agenda 2030 och de globala målen, där staden ska vara ledande i genomförandet på lokal nivå.

Enligt stadens budget 2022 ska alla barn och unga ska ha rätt till en meningsfull fritid och tillgång till trygga och jämställda mötesplatser. Budgeten lyfter särskilt fram att stadens parklekar är en viktig del av många barns fritid. I budgetens uppdrag till stadsdelsnämnderna står det även ”Stockholm ska i stadsplaneringen öppna upp för fler parklekar och lekparker som ska var tillgängliga för stadens öppna förskolor, samt erbjuda pedagogiska och lekfulla miljöer.

Stadsdelsförvaltningarna har under 2022 följande särskilda uppdrag kopplade till parklekarna:

- Utveckla parklekarna genom samarbete med annan barn- och ungdomsverksamhet som vill bedriva kompletterande verksamhet som är öppen för alla barn samt bjuda in externa aktörer, efter gällande upphandlingsregler, som har intresse av att anlägga och driva parklekar i stadens parker.
- Utveckla parklekarnas pedagogiska och kulturella innehåll inom befintlig organisation och bemanning.
- Utredda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling.

I budgeten för 2022 fick även Fastighetsnämnden i uppdrag att ”i samarbete med kommunstyrelsen, kulturkommittén och stadsdelsnämnderna kartlägga och prioritera det långsiktiga investeringsbehovet i stadens parklekar”.

Utöver stadens budget finns det ett flertal stadsövergripande styrdokument som på olika sätt styr stadens verksamheter mot målen om alla barn rätt till en meningsfull fritid. Några av dessa är:

- *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad*: Programmet pekar ut en tydlig inriktning för stadens barnrättsarbete och för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Agenda 2030s centrala princip att ingen ska lämnas utanför är en viktig utgångspunkt.
- *Kultur i ögonhöjd, för, med och av barn och unga*: Stockholms stads program om barns och ungas rätt till kultur och delaktighet. Kommunfullmäktige har beslutat att alla som jobbar med barn och unga i Stockholm ska arbeta utifrån Kultur i ögonhöjd. Det betyder att alla som växer upp

i Stockholm, oavsett förutsättningar och bakgrund, ska ha möjlighet att vara med i kulturlivet och få vara delaktiga.

- *Stockholms stads strategi 2019 – 2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet:* En strategisk utgångspunkt för strategin är fritiden som skyddsfaktor. Strategin lyfter, bland annat, fram vikten av främjande, förebyggande och tidiga insatser.
- *Översiktsplan för Stockholms stad:* Planen betonar, exempelvis, vikten av att barn kan röra sig fritt och säkert genom sina hemmakvarter samt att alla stadsdelar ska erbjuda bra miljöer för barn och unga där de får ta plats för rörelse och lek.

Med utgångspunkt i stadens budget och övriga styrande dokument planerar och bedriver varje stadsdelsförvaltning sin verksamhet utifrån lokala behov och prioriteringar. Varje stadsdelsnämnd formulerar egna mål för parkleksverksamheten i sina verksamhetsplaner. Verksamhetsplanerna ser olika ut både vad gäller hur synliga parklekarna är, verksamhetsbeskrivning och vilka mål som parkleksverksamheten styr mot och hur målen är formulerade. Parklekarna styrs av ett flertal olika KF- och nämndmål. Några KF-mål som är särskilt relevanta för parklekarnas verksamhet är dock:

- KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i.
- KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.
- KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring.

I intervjuer och enkät fick stadsdelsförvaltningarna möjlighet att beskriva parklekens viktigaste uppgifter. Samtliga stadsdelsförvaltningar lyfter att det är att erbjuda barn och unga en meningsfull fritid. Vissa stadsdelsnämnder betonar särskilt parkleksverksamheten som en del i ett trygghetsskapande, främjande och förebyggande arbete. Parkleken lyfts även fram som en viktig mötesplats som skapar trygghet, främjar möten, tillit och samverkan mellan olika grupper, individer och åldrar och som ska verka i en områdeskontext.

Stadsdelsförvaltningarna lyfter vikten av att kunna utforma mål och verksamhet efter de lokala behov och förutsättningar som finns i respektive stadsdelsområde. Samtidigt lyfter många att det är

problematiskt att det idag saknas en stadsövergripande samsyn kring vad parklekarnas huvudsakliga uppdrag är och att ett tydligare uppdrag skulle underlätta såväl kommunikation, avgränsningar mot andra verksamheter, samverkan och prioriteringar.

2.2 Målgrupper

Stadsdelsförvaltningarna beskriver många olika målgrupper för parklekarna, både som plats och verksamhet. Parklekarna är dels öppna mötesplatser som ska vara tillgängliga och anpassade för alla, oavsett ålder. En bredd av besökare ses som önskvärd för att skapa de levande lokala mötesplatser som efterfrågas i stadsdelarna. Många stadsdelsförvaltningar lyfter vikten av parklekar som skapar möten mellan olika grupper och individer. Vissa stadsdelsförvaltningar har exempelvis ambitionen att skapa samverkan mellan parklek och seniorverksamhet genom gemensamma kulturevenemang, stadsodling och genom att upplåta lokalerna till aktiviteter för seniorer. En parklek nämner att de har pensionärer som kommer och spelar pingis 1-2 gånger i veckan.

För de flesta stadsdelsförvaltningarna är dock den primära målgruppen för parklekarna barn, främst i låg- och mellanstadieåldern, som besöker en parklek utan målsman eller ledare från skola, förskola eller fritidshem. På detta vis utgör parklekarna en viktig pusselbit genom att erbjuda öppen fritidsverksamhet till barn som inte är inskrivna i fritidshem, fritidsklubb eller andra organiserade fritidsverksamheter, men som är för unga för att besöka stadens fritidsgårdar. De ledarledda aktiviteterna har ofta låg och mellanstadiebarn som prioriterad målgrupp. De är dock ofta öppna för alla barn och unga. På vissa parklekar genomförs riktade aktiviteter som endast är till för en specifik målgrupp, exempelvis en viss åldersgrupp eller barn med funktionsnedsättning. Några parklekar har aktiviteter för en något äldre målgrupp av barn/unga.

Flera stadsdelsförvaltningar lyfter föräldrar och barnfamiljer som en ytterligare primär målgrupp. Genom att parklekarna är en öppen mötesplats som välkomnar barnfamiljer får parklekspersonalen möjlighet att lära känna barnens föräldrar. Detta ses som en viktig del i stadsdelsförvaltningens förebyggande och främjande arbete.

För en majoritet av stadsdelsförvaltningarna är skolor och andra verksamheter som kommer till parkleken med barngrupper och personal en sekundär målgrupp. Några parklekar i innerstaden har dock särskilt fokus på att ta emot just skol- och förskoleklasser. Detta då många närliggande skolor och förskolor saknar eller har liten tillgång till egna gårdar.

Ett antal parklekar är samlokaliserade med en öppen förskola, där målgruppen är vuxna med små barn. Denna målgrupp uppehåller sig ofta i parkleken i samband med ett besök på den öppna förskolan. Det finns även exempel på parklekar som inte har öppna förskolor som håller öppet för denna målgrupp på förmiddagarna.

Samtidigt som det är viktigt att skapa möten lyfter flera parklekar vikten av riktad verksamhet för specifika målgrupper, för att parkleken ska bli attraktiv. Vissa parklekar har delat in platsen i olika stationer eller sektioner som lämpar sig för olika åldersgrupper.

Sammanfattningsvis har parkleken, både som plats och verksamhet en bred målgrupp. Parklekspersonalen har en viktig roll i att underlätta möten mellan olika grupper av besökare, erbjuda service till besökarna och att leda aktiviteter för prioriterade målgrupper.

2.3 Uppföljning av besökare

Statistik från stadsdelsförvaltningarna visar på att stadens parklekar är välbesökta. Antalet besökare varierar mycket mellan olika parklekar, beroende på parklekens verksamhet, öppettider och placering i staden. Vissa parklekar i innerstaden har ett stort upptagningsområde med besökare från hela staden, medan andra främst har besökare från stadsdelen. Under 2021 hade Stora Blecktornsparken cirka 200 000 besökare, Skånegläntan cirka 150 000 och Björns Trädgård, Draken och Högalid cirka 125 000 besökare vardera. Rålambshovs hade nära 132 000 besökare. Detta kan jämföras med en parklek i ytterstaden, med ett mindre upptagningsområde, som under samma år hade cirka 14 000 besökare.

Till skillnad från andra fritidsverksamheter och öppna verksamheter har pandemin snarare inneburit ett ökat tryck på de parklekar som hållit öppet. Antalet besökare på Södermalms parklekar ökade, exempelvis, med ungefär 50 procent sommaren 2020 jämfört med sommaren 2019.

Det finns inte någon enhetlig statistik som synliggör vilka målgrupper som besöker parklekarna och hur många som deltar i aktiviteter. Uppföljningen av besökare och deltagare ser olika ut inom olika stadsdelsförvaltningar och på olika parklekar. Att parkleken huvudsakligen är en utomhusverksamhet gör det svårt för parklekspersonalen att hinna räkna besökare, vilket gör det svårt att få fram exakta siffror. Beräkningar sker ofta endast uppskattningsvis medan vissa parklekar använder mer strukturerade metoder. Vissa parklekar för statistik uppdelad på kön och åldersgrupper både för besökare och deltagare i ledarledda

aktiviteter medan andra endast räknar deltagare i ledarledda aktiviteter. Vilka kategorier som används för att följa upp besökare varierar mellan parklekarna. Några parklekar för ingen statistik alls över besök eller deltagare.

3 Organisation

3.1 Budget

Medel för parklekarna fördelas genom budgetposten för verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid (BKF) i kommunfullmäktiges budget. Respektive stadsdelsnämnd beslutar hur tilldelade medel ska användas alternativt omfördelas till andra verksamhetsområden. Detta möjliggör en flexibilitet i stadsdelsförvaltningarnas verksamhet men gör det samtidigt svårt att jämföra och analysera budgetposten för just parklekarnas verksamhet. I samband med verksamhetsberättelsen redovisar stadsdelarna kostnaderna för sina öppna fritidsverksamheter, inklusive parklekarna. Siffrorna för 2021 visar på att kostnaderna för parklekarna varierar mycket mellan olika stadsdelsförvaltningar. De stadsdelsförvaltningar som har parklekar har bokfört mellan noll och närmare 11 mkr på stadsdelsförvaltningens parkleksverksamhet. Den totala summan som redovisades för parkleksverksamhet för 2021 var drygt 68 mkr. Dessa summor bör dock tolkas med viss försiktighet då stadsdelsförvaltningarna inte bokför kostnader för parklekarna på ett enhetligt sätt.

Siffror från SLK visar samtidigt tydligt på att stadsdelsnämndernas kostnader för parklekar ökat konstant mellan åren 2003-2021. Detta trots att antalet parklekar har minskat. Detta kan, bland annat, härledas till ökade investeringskostnader för nya verksamheter, underhåll av parklekar samt ökade personalkostnader.¹⁰

3.2 Driftsform och organisatorisk tillhörighet

Alla utom två av Stockholms parklekar drivs som kommunala verksamheter. De privata parklekarna är Parkleken Stacken i Enskede – Årsta - Vantör samt Aspudsparkens parklek i Hägersten Älvsjö. I Skarpnäck är parkleksverksamheten kommunal men

---

¹⁰ Uppföljning av sommarkoloniverksamhet och öppen fritidsverksamhet 2021, SLK

stadsdelsförvaltningen har ingen anställd personal som bemannar parklekarna. Detta sker genom samverkan med lokala föreningar.

Parklekarnas organisatoriska tillhörighet ser olika ut inom stadsdelsförvaltningarna. I många stadsdelsförvaltningar ingår parklekar i samma avdelning/enhet som annan fritidsverksamhet och kultur. I vissa stadsdelsförvaltningar ligger parkleksverksamheten inom förskolans organisation medan de i vissa har en tydligare organisatorisk koppling till socialtjänst och till förvaltningens förebyggande och främjande arbete. Stadsdelsförvaltningarna lyfter både för och nackdelar med respektive organisationsform. Genom att tillhöra förskolans organisation underlättas en samverkan och samordning med den öppna förskolan.¹¹ Samtidigt riskerar parkleken att bli nedprioriterad vid ekonomiska besparingar i en sådan organisation, eftersom förskolan, till skillnad från parkleken är en lagstadgad verksamhet. Genom en tydlig koppling till förvaltningens preventiva arbete stärks parklekens roll i det förebyggande och främjande arbetet, men även här riskerar parkleken att bli nedprioriterat till förmån för lagstadgade verksamheter. I en organisation med ett mer renodlat fokus på kultur och fritid kan parkleken få en starkare position men riskerar samtidigt att tappa kontakten med andra delar av förvaltningen som arbetar för att skapa en trygg och välfungerande livsmiljö för barn och unga. Många stadsdelsförvaltningar beskriver att parklekarna tidigare har tillhört andra avdelningar, men att verksamheten har flyttats runt beroende på hur olika verksamhetsområden prioriteras politiskt.

Flera stadsdelsförvaltningar har under de senare åren genomfört en mer strategisk omorganisering av parkleksverksamheten. I Hässelby- Vällingby där stadsdelsförvaltningen under 2021 genomförde en genomlysning av parklekarna som resulterade i att en ny enhet ”Parklek och fritid” bildades under avdelningen ”Barn och unga” i januari 2022. Detsamma gäller för Enskede-Årsta Vantör där parkleken från och med i mars i år blev en egen enhet med en egen biträdande enhetschef inom avdelningen ”Social omsorg barn och unga”. I och med omorganiseringen, där parkleken

---

¹¹ Enligt stadens hemsida (<https://parker.stockholm/hitta-lekplatser-parklekar-plaskdammar/>) är dag 11 av 46 parklekar samlokaliserade med öppna förskolor. Parklekar är även samordnade med öppna förskolor på annat sätt, exempelvis, genom gemensam personal.

flyttades från Kultur, fritid och demokrati har verksamheten här fått ett tydligare fokus på det förebyggande arbetet i de yngre åldrarna.

I Skärholmen genomförde förvaltningen under 2021 ett utvecklingsarbete av parkleksverksamheten. Parkleksverksamheten har här även fått ett tydligare fokus på främjande och förebyggande arbete för barn i åldrarna 7-12. Förvaltningen ser att parkleksverksamheten växer med allt fler barn och unga som besökare och motsvarande utvecklingsarbete har inletts för fritidsgårdsverksamheten vilket förväntas öka deltagarantalet även dit.

I Hägersten – Älvsjö är fritidsverksamheten under utveckling med målet att skapa en engagerande, tillgänglig verksamhet anpassad efter barn och unga samt deras behov och levnadsmönster. Ambitionen är att skapa en flexibel och innovativ verksamhet. Fritidsverksamheten ska i högre utsträckning ske i samverkan med ett flertal aktörer från civilsamhälle samt andra kommunala verksamheter. I samband med omorganiseringen har förvaltningen tagit fram en tydligare verksamhetsbeskrivning som förtydligar vad en parklek är samt målgrupper, verksamhetsområden och inriktningsområden för verksamheten. Syftet med detta har varit att skapa en tydlighet både utåt mot besökare, men framförallt internt för att tydliggöra uppdraget för medarbetarna och kunna kommunicera det uppåt i förvaltningen. Detta bedöms ha skapat bättre förutsättningar för att börja arbeta mer strategiskt och långsiktigt.

3.3 Bemanning

Antalet anställda skiljer sig mellan olika parklekar. Detta är delvis beroende av storlek, antal besökare och öppettider, men även av stadsdelsförvaltningarnas förutsättningar och prioriteringar. Stadsdelsförvaltningarna uppger att de har ca 1- 3,5 heltidstjänster per parklek. Detta om man slår ut antalet heltidstjänster på antalet parklekar i stadsdelsområdet. Det vanligaste är två heltidstjänster per parklek. Varje heltidstjänst utgörs dock ofta av flera deltidstjänster där anställda arbetar delar av sin tid i parkleken och övrig tid i annan verksamhet, så som öppen förskola eller fritidsgård. Detta upplägg skapar ökade möjligheter att erbjuda personal heltidstjänster men ses också som en utmaning, särskilt av personalen, då de ofta har önskemål och/eller kompetens för att arbeta inom en specifik verksamhet och mot en specifik målgrupp. Detta har lett till att vissa stadsdelar, exempelvis i Enskede – Årsta – Vantör, i samband med en omorganisering av

parkleksverksamheten, har sett till att personalen endast ska arbeta på en specifik arena.

Utöver ordinarie personal tar många parklekar in timanställd extrapersonal vid behov, på helger och lov samt som förstärkning under de varmare månaderna då parklekarna är som mest välbesökta. Parklekarna tar även ofta emot feriearbetande ungdomar som stärker upp parkleksverksamheten särskilt under sommaren.

3.4 Yrkesroller och kompetensförsörjning

Den vanligaste yrkesrollen/utbildningen hos parklekspersonal är fritidsledare. Men på parklekarna arbetar även förskolelärare, och barnskötare. På parklekar med djurhållning arbetar personer med djurskötarkompetens. Vissa parklekar har stärkt upp bemanningen med andra yrkesgrupper för att utveckla det förebyggande och främjande arbetet. Ett antal stadsdelsförvaltningar lyfter dock att de har en stor andel personal som saknar utbildning kopplad till verksamhetens behov.

Parkleksverksamheten lyfts fram som en unik verksamhet som ställer krav på unik kompetens. Det finns idag ingen specifik utbildning för parkleksverksamhet. Stadsdelsförvaltningarna uttrycker att det finns ett behov av ytterligare kompetensutveckling av parklekspersonalen. Det handlar, bland annat, om att ge fler medarbetare möjlighet att utbilda sig till fritidsledare. Även den parklekspersonal som redan har en utbildning har behov av kompetensutveckling för att bättre kunna leva upp till de nya behov och förutsättningar som finns i samhället. Stadsdelsförvaltningarna ser behov av ökad kompetens inom specifika områden som socialt arbete, hbtqi-kompetens, utomhuspedagogik, arbete för personer med funktionsnedsättningar samt hälsa och miljö.

Mycket av den kompetensutveckling som sker kopplat till parkleksverksamhetens specifika arbetsätt och förutsättningar sker idag genom kollegialt lärande där mer erfarna medarbetare delar med sig av sin kunskap till nyanställda. En utmaning som lyfts kopplat till detta är att många av de mest erfarna medarbetarna snart går i pension. Det ses därför som viktigt att formulera tydligare rutiner kring arbetsätt och parklekspersonalens roll för att underlätta överlämning. Det finns redan idag ett nätverk för parklekspersonal som drivs på frivillig basis av personalen i Rålambshovs parklek. Syftet med nätverket är erfarenhetsutbyte och samordning. Hur aktiva stadsdelsförvaltningarna är i detta nätverk

varierar, till viss del beroende på vilka möjligheter medarbetarna har att avsätta tid till detta.

Vissa stadsdelsförvaltningar har låtit parklekspersonalen få ta del av specifika utbildningar för att höja kompetensen. I Hässelby Vällingby genomgår, exempelvis, alla parkleksanställda en fortbildning för fritidsledare i öppen verksamhet på Bromma folkhögskola. Några stadsdelsförvaltningar lyfter att parklekspersonalen nyligen har gått hbtqi-utbildning.

Stadsdelsförvaltningarna uttrycker även att det samarbete som sker med andra aktörer är viktigt för att kompetensutveckling och för att bredda kompetensen inom parkleksverksamheten. Några lyfter här särskilt att den nära samverkan som sker mellan öppen förskola och parklek har bidragit till en professionalisering av parkleksverksamheten, i och med att personalen inom den öppna förskolan har en högre andel utbildade pedagoger.

4 Tillgänglighet

4.1 Öppettider

Öppettiderna varierar mellan olika parklekar. Det vanligaste är att parklekarna håller öppet på eftermiddagarna på vardagar, d.v.s. de tider då barnen slutar skolan. Vissa parklekar har endast öppet några vardagar i veckan medan andra håller öppet hela dagen. 13 av parklekarna har även öppet minst en helgdag och ett par parklekar har kvällsöppet för barn i mellanstadieåldern. Två parklekar har endast öppet under delar av året. Flera parklekar uppger att de har extraöppet och anordnar lovverksamhet under sommaren, ofta i samverkan med andra aktörer.

Ett utvecklingsområde som många stadsdelsförvaltningar lyfter är att utöka öppettiderna för att på så sätt kunna nå en bredare målgrupp. Detta kräver dock resurser samt ställer krav på anställningsavtal som möjliggör arbete på kvällar, helger och lov. Flera chefer lyfter att det kan vara en utmaning att bemanna parklekarna dessa tider med ordinarie personal då anställningsavtalen inte är utformade för helgarbete. I Rinkeby-Kista, där parklekarna håller öppet varje dag året om (även röda dagar) har man infört anställningsformer som möjliggör för detta. Några respondenter ser även att det kan finnas utmaningar kopplat till utökade öppettider då det riskerar att innebära mindre tid till mer strategiskt arbete, så som uppsökande och riktad verksamhet. Detta givet att inga extra resurser tillförs.

En viktig slutsats i den genomlysning av parklek- och fritidsverksamheten som Hässelby-Vällingby genomförde under 2021 var att öppettiderna behöver utökas och bli mer flexibla. Genom anpassade öppettider vill man ge fler barn och unga möjlighet att ta del av verksamheterna och möta fler vuxna i verksamheterna. Detta innebär dock att stadsdelsförvaltningen kommer att behöva anställa fler medarbetare.

4.2 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Många parklekar har de senaste åren gjort genomlysningar av sina verksamheter och parklekarna har rustats upp och tillgänglighetsanpassats för barn och vuxna med funktionsnedsättning. Det gäller såväl den fysiska miljön som utrustning och lekmaterial. Tillgänglighetsanpassning sker löpande och i samverkan med exempelvis förvaltningens lokal- och miljöstrategier, hyresvärdarna, avdelningen för stadsmiljö och trafikkontoret.

Flera stadsdelsförvaltningar nämner att de ingår i Fritid för alla nätverket och arbetar genom detta för att utveckla tillgängligheten i parkleksverksamheten och nå målgruppen.

Farsta stadsdelsförvaltning har haft en tillgänglighetskonsult som har inventerat inomhusmiljön i samtliga parklekslokaler och förvaltningen gör succesiva anpassningar utifrån dessa resultat

Några stadsdelsförvaltningar nämner även att de har genomfört kompetensutvecklingsinsatser för parklekspersonal med fokus på funktionsnedsättningar samt att de har kontakt med närliggande skolor med barn/unga med funktionsnedsättningar som besöker verksamheterna. Detta gäller särskilt för de parklekar som har djurhållning.

Stadsdelsförvaltningen i Hägersten-Älvsjö har anställt en samordnare som ska utveckla arbetet mot den specifika målgruppen på parklekarna.

I Hässelby-Vällingby har stadsdelsförvaltningen bjudit in parasportförbundet för att prova hur tillgängliga verksamheterna är, vilket har gett ett underlag för vidareutveckling.

I Rinkeby-Kista förlägger förvaltningen riktade aktiviteter för denna målgrupp i parklekarna under sommaren.

För att fler barn och unga med funktionsnedsättning ska få tillgång till en meningsfull fritid har stadsdelsförvaltningen Hässelby-

Vällingby, samarbete med Bromma stadsdelsförvaltning startat upp verksamhet i parkleken Stråket inom ramen för Fritid för alla. För att fånga upp de elever med funktionsvariationer som är målgrupp för aktiviteterna på parkleken Stråket samverkar förvaltningarna med ett antal skolor.

Samtidigt som mycket arbete redan pågår lyfter flera stadsdelsförvaltningar att ytterligare tillgänglighetsanpassningar, både av den fysiska miljön och aktiviteter, är ett fortsatt utvecklingsbehov. I flera av parklekarna är den fysiska miljön och inte minst lokalerna endast delvis tillgängliganpassade.

4.3 Information och uppsökande verksamhet

Stadsdelsförvaltningarna arbetar på olika sätt för att nå ut med information om parklekarna och om de aktiviteter som erbjuds. Parklekarna använder sig av många olika kanaler, såväl fysiska som digitala. Information sprids, bland annat, via stadens hemsida, annonser i lokaltidningar, broschyrer, affischer på anslagstavlor och lovprogram. Löpande information om vad som händer på parklekarna sker främst på sociala medier såsom Facebook och Instagram. Varje parklek eller stadsdelsområde har sin egen sida. Stadsdelsförvaltningarna har ofta olika regler och policys för användning av digitala verktyg, vilket försvårar en samordning av kommunikationen mellan olika parklekar i staden.

För att nå ut med information till nya målgrupper arbetar stadsdelsförvaltningarna även uppsökande gentemot skolor och förskolor, öppna förskolan och boenden för nyanlända, i den utsträckning de personella resurserna möjliggör detta, samt genom samverkan med civilsamhället och andra aktörer som kommer i kontakt med målgruppen. I Spånga-Tensta har stadsdelsförvaltningen samarbetat med Somaliska modersmålsföreningen, vilket har lett till att nya besökare har hittat till parkleken.

Skärholmen genomförde under 2021 ett omfattande utvecklingsarbete inom förvaltningens parklekar, med målgruppen 7-12 år, och lyfter framförallt samverkan med skolan som en framgångsfaktor för att öka besöksfrekvensen på parklekarna. Förvaltningen ser att parkleksverksamheten växer med allt fler barn och unga som besökare. Parallellt med utvecklingen av verksamheterna arbetar förvaltningen med att ta fram kommunikationsmaterial och jobba mer med löpande

kommunikation för att öka kännedomen om och intresset för verksamheterna hos barn och föräldrar.

För att stärka stödet till nyanlända arbetar stadsdelsförvaltningen i Hässelby-Vällingby med så kallade infodiskar som når nyanlända i anslutning till boendet. Infodiskarna erbjuder information och stöd från, bland annat, samhällsväglare, stadsdelsmammor och medarbetare från öppen förskola/introduktionsförskola. Under hösten 2021 har personal från förvaltningens parklekar, börjat medverka på infodisk för att sedan lotsa nyanlända personer vidare till parkleksverksamheten. Detta för att främja etablering och integration för föräldrar, barn och unga.

4.4 Delaktighet

Delaktighet är en viktig utgångspunkt för parklekarna. Verksamheten ska utformas efter besökarnas önskemål och behov och i dialog med målgrupperna. Detta sker dels genom löpande dialog och samtal mellan besökare och parklekspersonal men de flesta parklekar har även mer strukturerade former för att främja delaktighet och inflytande.

Vanliga former för deltagande är, utöver löpande kommunikation med besökarna, öppet hus, stormöten, förslagslådor och enkäter. De flesta parklekar genomför, med jämna mellanrum, brukarenkäter, både fysiska och digitala, för att den vägen fånga upp förslag och eventuella utvecklingsbehov. Målgruppen kan även komma med synpunkter och önskemål via stadens "Tyck till". Flera parklekar har även etablerat olika former av råd, eller grupper med fokus på delaktighet och inflytande, t.ex. genom gemensam veckoplanering.

Södermalms stadsdelsförvaltning har genomfört fokusgrupper med vuxna och barn för att inhämta synpunkter, tips och idéer på hur verksamheten kan utvecklas.

För att öka barns delaktighet och inflytande över beslut, och hur beviljad insats genomförs har stadsförvaltningen i Hässelby-Vällingby tagit fram en "barnkallelse" inför möte, bildstödsmaterial för barnsamtal samt rutin för barnkommunicering. All information till barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning har anpassats till den enskilde genom exempelvis klarspråk och bildstöd för ökad delaktighet i samhället. Hässelby-Vällingby genomför även en mötesplatsenkät varje år (genom uppföljningssystemet KEKS) om bland annat delaktighet och förslag på hur besökarna kan bli mer delaktiga.

Hägersten-Älvsjö har parkråd med fokus på delaktighet och inflytande. Här har invånare, genom att presentera en projektidé, kunnat ansöka om en summa på 2000 kronor för att planera och genomföra projekt.

5 Verksamhetens inriktning och innehåll

5.1 Inriktning och pedagogik

Inriktning

Det finns idag inte någon gällande stadsövergripande värdegrund eller verksamhetsbeskrivning som beskriver innehållet i parklekarnas verksamhet. En utgångspunkt är att innehållet ska utformas efter målgruppernas behov och önskemål. Gemensamt för samtliga parklekar är dock att ett stort fokus ligger på lek och rörelse, kultur och skapande samt på natur och miljö.

Verksamheterna erbjuder, precis som andra öppna verksamheter, en blandning av spontanlek och möjlighet till kravlöst häng och umgänge och mer strukturerade ledarledda aktiviteter. Vissa parklekar har ett särskilt fokus medan andra strävar efter en stor bredd i utbudet. Kungsholmens stadsdelsförvaltning beskriver, exempelvis, att Kronobergs parklek har mer inriktning på kultur och musik medan Rålambshovsparken har ett större fokus på aktiviteter som främjar rörelse. För båda verksamheterna är dock utomhusvistelse i fokus.

Sex av stadens totalt 46 parklekar har djurhållning. Verksamheterna och de aktiviteter som anordnas här har ofta en tydlig inriktning mot djur och natur. På Bandängens parklek som drivs av Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning kan exempelvis besökarna prova på kardning, spinning samt tovning. Parkleken samarbetar med skolorna i området som får möjlighet att odla grönsaker, sädesslag, pröva på gammalt hantverk och närvara vid den årliga klippningen av fåren. Det anordnas fester och temadagar som har anknytning till djur, natur och lek. På Gulsippan, som drivs av Hässelby-Vällingbystadsdelsförvaltning anordnas familjekollo under sommaren med stort fokus på allemansrätten och natur och djurhållning samt djurutbildning och verksamheten Skogshjältarna som drivs av Friluftsförbundet. På Parkleken Stora Blecktornsparken på Södermalm anordnas djurkurser under terminen och i parkleken Starrmyran i Farsta anordnas så kallad Djurparklek.

Ledarledda aktiviteter

Samtliga parklekar erbjuder ledarledda aktiviteter men i olika hög grad. Vissa parklekar har väl utarbetade veckoprogram med ledarledda aktiviteter med stor variation, skapande och experimenterade, måleri, prova olika sporter och lekar, kultur, teater. Andra köper främst in aktiviteter och föreställningar från externa aktörer vid enstaka tillfällen. Vissa parklekar har främst fokus på fri lek där personalen är på plats för att underlätta detta.

Ett attraktivt programmerat innehåll ses dock som viktigt för att attrahera fler barn och unga till parkleken och skapa en mer jämlik tillgång till en meningsfull fritid med pedagogiska lekar, kultur- och idrottsaktiviteter. Parklekarna utökar ofta sin programmerade verksamhet under loven, ibland genom samverkan mellan flera parklekar för att barn från olika områden ska träffas.

Lokaler och service

Även om fokus för parklekarna ligger på utomhusverksamhet lyfter många stadsdelsförvaltningar även fram vikten av välfungerande lokaler. Detta är viktigt för att kunna bedriva verksamheten på ett bra sätt året om. Vissa aktiviteter, så som sällskapsspel och pyssel, passar bättre inomhus och en välfungerande inomhusmiljö ses även som viktig för att nå vissa målgrupper, kunna träffa barn i mindre grupper samt lättare kunna identifiera och prata med barn som mår dåligt. Alla parklekar har dock inte tillgång till inomhuslokaler och många befintliga lokaler bedöms inte leva upp till verksamhetens och målgruppernas behov. Respondenterna framhåller att lokalen inte endast är en värmestuga utan en viktig del i en fungerande öppen verksamhet.

Utöver att erbjuda en stimulerande lekmiljö och aktiviteter erbjuder parklekarna även annan viktig och uppskattad service till Stockholms invånare och andra verksamheter. Parklekarna erbjuder bland annat, aktivitetsytor, grillplatser, delat förråd, toaletter, skötbord och kök. Många parklekar erbjuder även kaféverksamhet. Många respondenter lyfter att denna service och underhållet av den kan ta mycket av parklekspersonalens tid i anspråk.

5.2 Parkleken som spelplats för kultur

Kultur är ett prioriterat område för parklekarna. Många parklekar samverkar med stadsdelsförvaltningens kultursekreterare som förlägger kulturaktiviteter i parkleken. I de stadsdelsförvaltningar som har en kultursekreterare/kultursamordnare har de ofta ett nära samarbete med parklekarna för att förlägga olika kulturaktiviteter där.

Möjligheterna att anordna kulturarrangemang ser olika ut i olika parklekar. Några parklekar har egna små scener som kan användas för kulturevenemang, men i det flesta fall sker evenemangen ute i parkmiljön. Personalen på parklekarna har olika stor vana vid att arrangera kulturarrangemang. Kultursekreterarna ser det dock som en styrka att personalen är van vid att möta barn/unga och invånare i alla åldrar.

Parklekarna beskrivs av en kultursekreterare som ”en neutral, lättillgänglig arena till vilka många hittar”. Flera representanter för stadsdelsförvaltningarna ger samma beskrivning. Genom att förlägga kulturaktiviteter och kulturarrangemang i parklekar kan man nå ut till många som annars inte tar del utav stadens kulturliv i någon större utsträckning. En kultursekreterare beskriver:

”Det är lätt att nå stora publikskaror - även den relativt kulturovana publiken, som kanske inte normalt sett söker sig till kulturarenor i Sverige. De ”ramlar” genom sitt besök på parkleken över föreställningar och kulturmöten. Så gott som alltid väldigt uppskattat!”

Parklekarna har möjlighet att boka kulturaktiviteter via Kulan - mötesplats kultur och skola/förskola, vilket många parklekar nyttjar¹². Under pandemin, då restriktionerna gjorde det omöjligt att genomföra kulturarrangemang inomhus kunde även skolor och förskolor förlägga de kulturevenemang som de köpte in genom Kulan till parklekarna. Parklekarna är även en stående spelplats för andra kulturaktörer så som Parkteatern.

Även om kulturutbudet främst vänder sig till den yngre målgruppen ser många stadsdelsförvaltningar stor potential i att anordna kulturevenemang som skapar möten mellan olika grupper och generationer.

5.3 Främjande och förebyggande arbete

Stockholms stads strategi 2019 – 2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet betonar vikten av främjande, förebyggande och tidiga insatser för att motverka att barn och unga dras in i kriminalitet eller annat normbrytande

---

¹² Kulan drivs av Kulturförvaltningen och Utbildningsförvaltningen. Det är en utbudskatalog där kommunala och fristående verksamheter i Stockholms stad kan köpa utvalda kulturaktiviteter till subventionerat pris. Aktiviteterna vänder sig till barn i förskola och skola och ska äga rum under dagtid på vardagar.

beteende. Strategin betonar att det främjande och förebyggande arbetet behöver intensifieras och ske i samverkan mellan förskola, skola, fritid, socialtjänst och lokal polis, i nära samarbete med barnet eller den unge och dennes familj. Staden ska därför prioritera att genomföra främjande, förebyggande och tidiga insatser som kan förhindra eller tidigt bryta en negativ utveckling hos barn och unga.

Utöver skolan lyfter strategin även fram fritiden som en viktig skyddsfaktor. En innehållsrik och meningsfull organiserad fritidsverksamhet kan vara en viktig skyddsfaktor för målgruppen. En strukturerad fritid skapar också ett annat nätverk utöver familj och skola. Strategin lyfter särskilt fram fritidsgårdar som skyddsfaktor. Unga som deltar i vuxenledda och regelbundna aktiviteter löper mindre risk för att utveckla ett normbrytande beteende. Genom välutbildade medarbetare på fritidsgårdar får barn och unga ytterligare viktiga vuxna förebilder i sitt liv. Strategin lyfter även vårdnadshavare som en viktig målgrupp.

Parklekar nämns inte specifikt i strategin, men många stadsdelsförvaltningar lyfter särskilt vikten av att arbeta förebyggande och främjande lägre ner i åldrarna. Parklekarna är, precis som fritidsgården en öppen verksamhet och fyller en liknande funktion, men för en yngre målgrupp.

Parklekarnas roll och närvaro i det förebyggande och främjande arbetet varierar dock mycket över staden, både på grund av att behovet ser olika ut men även beroende på parklekarnas organisatoriska tillhörighet. Parklekarnas förebyggande och främjande roll är särskilt tydlig i de stadsdelar där inskrivningsgraden i skolans fritidsverksamheter samt deltagandet i föreningsverksamhet är lågt. I de stadsdelsområden där parkleken organisatorisk hör till socialt/preventivt arbete har parkleken en tydligare koppling till andra funktioner som arbetar främjande och förebyggande inom förvaltningen. Flera stadsdelsförvaltningar vill se en närmare samverkan mellan parklek och andra aktörer i det förebyggande och främjande arbetet där parklekarna på ett naturligt sätt bjuds in till de forum där dessa frågor diskuteras.

Parklekarna lyfts fram som viktiga och unika arenor för att nå ut till barn och vårdnadshavare med information och stöd som på olika sätt syftar till att skapa trygghet och motverka kriminalitet. Detta tack vare parklekarnas funktion som öppna och tillgängliga mötesplatser. Parklekarna har ofta en strategisk placering i en stadsdel eller stadsdelsområde. Mätningar visar även på att parklekarna har ett högt förtroende från invånarna, även i områden

där tilliten till offentlig förvaltning generellt är låg. Många stadsdelsförvaltningar ser det som en utvecklingsmöjlighet att i ännu högre grad nyttja parkleken för att synliggöra och skapa tillit till andra verksamheter inom staden. Samtidigt ses det som viktigt att parkleken förblir en neutral och lustfylld plats som inte förknippas med myndighetsutövning.

Stadsdelsförvaltningen i Rinkeby-Kista ser parkleken som en viktig aktör i det förebyggande och främjande arbetet. Det ses som en stor styrka att verksamheten lockar såväl föräldrar som barn och lyfter särskilt att parkleken ofta är den första kontakten med stadsdelens föräldrar och barn. Samverkan med civilsamhället, så som Svenska med baby, Folkets hus och Fryshuset är viktiga delar i arbetet, liksom samverkan med andra delar av förvaltningen.

I Hässelby-Vällingby sker ett nära samarbete mellan parklekarna, den avdelning som arbetar med förbyggande arbete, socialtjänsten, fältassistenter och föräldrarådgivare för att identifiera barn som behöver extra stöd. Parklekarna har även ett nära samarbete med skolorna området för att få information om olika elevers behov. Stadsdelsförvaltningen genomför även ett löpande våldsförebyggande arbete med genusansats på parklekarna.

I Spånga-Tensta har stadsdelsförvaltningen, bland annat, anordnat ANDTS-utbildningar på parklekar. För att nå fler föräldrar med stöd i föräldrarollen har samverkan med förskolan inletts i syfte att gemensamt hålla föräldrastödkurser förskolor och parklekar.

I Skärholmen arbetar parklekarna förebyggande och främjande genom sitt tydliga fokus på barn i åldrarna 7-12, då de ser ett tydligt behov av tidiga insatser riktade mot denna, som man upplever som ofta glömda, målgrupp.

Hägersten-Älvsjö har i sin verksamhetsbeskrivning tydligt formulerat att parklekarna ska arbeta med FFFV (En fritid fri från våld) och agera i parklek och fritiden som skyddsfaktor.

6 Samordning och samverkan

Samverkan med andra aktörer och nätverket runt parklekarna är av stor vikt för att skapa en välfungerande, attraktiv och resurseffektiv verksamhet. De flesta parklekar samverkar redan idag med många olika aktörer, men ser även att samordning och samverkan behöver utvecklas för att skapa största nytta för invånarna.

De enheter som ansvarar för parkleksverksamheten i stadsdelsförvaltningarna samverkar med andra funktioner inom den egna förvaltningen så som kultursekreterare, fältassistenter, samordnare för barn med funktionsnedsättning och socialtjänst.

De flesta parklekar har även ett nära samarbete med lokala föreningar så som scouterna och andra aktörer som arbetar med natur och miljö, idrottsföreningar och kulturaktörer. Vissa stadsdelsförvaltningar har upprättat ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med föreningar som erbjuder aktiviteter och, i några fall, står för drift av parkleksverksamheten.

Samverkan kring aktiviteter är viktigt för att fylla parkleksverksamheten med ett ändamålsenligt och attraktivt innehåll. Att nya och fler aktiviteter genomförs i parklekarna både under termin och lov, i samverkan med andra aktörer, är ett utvecklingsområde för parklekarna. Flera stadsdelsförvaltningar vill här se ett närmare samarbete mellan parklekar och stadens fackförvaltningar. Särskilt med kulturförvaltningen och idrottsförvaltningen. Flera parklekar har redan idag välfungerande samverkan med kulturförvaltningen, bland annat genom att kulturskolan erbjuder pedagogisk verksamhet, genom besök och högläsning av bibliotekarier samt genom inköp av kulturarrangemang via Kulan. Vissa parklekar där det finns plaskdammar samverkar, exempelvis, med idrottsförvaltningen för att öka barns vattenvana och simkunnighet.

Många stadsdelsförvaltningar lyfter dock att det finns en del strukturella utmaningar när det gäller samverkan. En utmaning är att anställningsformerna skiljer sig åt, vilket försvårar samarbete kring aktiviteter på lov och helger. Det upplevs även som problematiskt att samarbeten ofta sker inom ramen för tillfälliga projekt, då det försvårar ett långsiktigt samarbete. De som arbetar med parkleksverksamhet upplever även att det finns en relativt låg kompetens bland andra aktörer kring vad parklekarna gör och deras uppdrag och målgrupper.

Stadsdelsförvaltningarna lyfter även att parklekarnas samverkan och samlokalisering med andra aktörer är viktigt för ett mer effektivt nyttjande av resurser, lokaler och parkmark. Ett antal parklekar är samlokaliserade med öppen förskola, fritidsgårdar eller skolornas fritidsverksamheter. Detta ses som positivt eftersom det minskar lokalkostnaderna, skapar naturliga kopplingar mellan olika verksamheter, och möjliggör fler heltidstjänster genom att medarbetare arbetar i flera olika verksamheter. Det skapar samtidigt

vissa utmaningar, så som en otydlighet kring fördelning av resurser. Några parklekar som är samlokaliserade med öppen förskola lyfter, exempelvis, att parklekspersonalen får ägna mycket tid till att serva och hålla koll på den öppna förskolans målgrupper. Vilket de upplever tar fokus från deras prioriterade målgrupper barn i mellanstadieåldern.

Många förskolor och skolor samt skolornas fritidsverksamheter använder idag parklekarna som rekreationsplats. Flera parklekar har en övervägande andel skolbarn som besöker dem eftersom de ligger i närheten av skolor. Detta ställer krav både på parklekens personal, som ofta ser ett stort besöksstryck från dessa målgrupper, och på parklekarnas lokaler, utrustning och utemiljö som utsätts för stort slitage. Flera stadsdelsförvaltningar ser behov av mer samverkan kring inköp av material. Samverkan med skolorna ses som viktigt för att kunna planera verksamheten bättre och skapa synergieffekter samt för att fånga upp de barn som inte vill eller har råd att gå på skolans fritidsverksamhet. Samverkan med skolorna är också viktig i det förebyggande och främjande arbetet. Samverkan mellan parklekar och skolor fungerar idag olika bra för olika parklekar. I vissa stadsdelsområden finns tydligt formaliserade former för samverkan, exempelvis grupper där samtliga verksamheter som arbetar för en viss åldersgrupp av barn och unga ingår. I andra stadsdelsområden saknas helt strukturerad samverkan mellan parklekar och skolor.

Många stadsdelsförvaltningar lyfter även behovet av samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna i frågor som rör parklekarna och deras uppdrag. Det finns redan idag ett nätverk för parklekspersonal som drivs av personal på Rålambshovs parklek. Syftet med nätverket är att främja samverkan och erfarenhetsutbyte mellan personalen på stadens parklekar. Deltagarna i nätverket arbetade 2017 fram en gemensam värdegrund och har tagit fram ett antal skrifter som finns tillgängliga på vissa parklekar som förtydligar vad en parklek är, målgrupper, parklekspersonalens roll och pedagogiska utgångspunkter. Flera av de chefer som ansvarar för parklekarna i stadsdelsförvaltningarna lyfter dock att de ser ett behov av att samverka med andra chefer kring strategiska frågor.

7 Analys och åtgärdsförslag

7.1 Kulturförvaltningens analys

Utredningen visar på att stadens parklekar har ett unikt och brett uppdrag och fyller många olika funktioner. Parklekens öppna

verksamhet spelar en viktig roll för de barn och unga i staden som inte tar del av annan fritidsverksamhet. Parklekarna är också en viktig mötesplats som skapar möjlighet till möten mellan individer och grupper i olika åldrar och med olika förutsättningar. Parklekarna bedriver även ett viktigt förebyggande, främjande och trygghetsskapande arbete. Utöver detta erbjuder parklekarna en uppskattad service för invånarna och för andra verksamheter inom staden. Parkleksverksamhetens organisation ser olika ut i olika stadsdelsområden och har olika fokus beroende på stadsdelsförvaltningarnas prioriteringar. Parklekar är inte en lagstadgad verksamhet, vilket gör att parkleksverksamheten kan prioriteras olika från år till år.

Bredden i parklekarnas verksamhet och möjligheten att göra lokala prioriteringar är en styrka. Samtidigt skapar detta en viss otydlighet kring parklekarnas huvudsakliga uppdrag för såväl medarbetare och samverkanspartners som målgruppen. Det finns en risk att parkleken främst uppfattas som en plats där man kan förlägga andra verksamheter. Parkleksverksamhetens unika roll för de målgrupper som behöver den bäst riskerar att hamna i skymundan. Behovet av avgränsning och förtydligande blir särskilt viktigt om en stadsdelsförvaltning har som ambition att utöka verksamhet och öppettider för parklekarna. Budgetuppdraget att utveckla parklekarnas pedagogiska och kulturella innehåll inom befintlig organisation och bemanning kan också kräva tydligare avgränsningar och prioriteringar. Om barn och unga som inte deltar i annan fritidsverksamhet är den prioriterade målgruppen talar det för ett utökat bestånd av bemannade parklekar främst i områden där inskrivningsgraden i skolornas fritidsverksamhet, liksom deltagande i annan organiserad fritidsverksamhet, är låg.

Parklekarnas breda uppdrag, i kombination med små personalgrupper, visar på att en avgörande faktor för en välfungerande parkleksverksamhet är nära samverkan med andra aktörer. Det behövs därför tydligare former för detta, med syftet att skapa bättre förutsättningar för målgrupperna.

Parklekarna är ofta samlokaliserade med öppna förskolor och nyttjas till stor del av förskolor, skolor och skolans fritidsverksamhet. Utredningen visar på att det även finns behov av att skapa en balans mellan parklekens olika uppdrag och användare samt en tydlig gränsdragning i förhållande till andra verksamheter.

Välfungerande former för uppföljning och analys är en förutsättning för välgrundade beslut. Utredningen visar att det finns behov av att

utveckla bättre metoder för uppföljning och analys och en samsyn mellan olika parklekar kring vad som är en ändamålsenlig uppföljning.

Det finns behov av kompetensutveckling av parklekspersonal med en tydlig koppling till parklekarnas unika uppdrag. Detta är viktigt för att höja verksamhetens kvalitet, men en kompetenshöjning riskerar samtidigt att bli kostnadsdrivande. Personalens förståelse för värdegrund, pedagogik och arbetssätt bygger idag till stor del på informell överföring från medarbetare till medarbetare. Det finns behov av att skapa tydligare rutiner och beskrivningar av parklekspersonalens roll och arbetssätt för att underlätta överlämning.

Utredningen visar även på att lokaler som är anpassade efter verksamhetens och besökarnas behov är viktiga för att parklekarna ska kunna bedriva en välfungerande verksamhet året om. Flera stadsdelsförvaltningar upplever att deras parklekar idag saknar funktionella lokaler. Detta försvårar även samlokalisering med andra aktörer.

7.2 Åtgärdsförslag

Med utgångspunkt i utredningens resultat har kulturförvaltningen formulerat ett antal åtgärdsförslag som kan bidra till att stärka och utveckla parklekarnas verksamhet. Åtgärdsförslagen ska ligga till grund för och utgöra prioriterade områden för fortsatt arbete. Som en del i arbetet med samtliga åtgärdsförslag ska dialog föras med verksamhetens prioriterade målgrupper. Barnkonsekvensanalyser kan genomföras löpande i utvecklingsarbetet. Nedan beskrivs åtgärdsförslagen, samt en tidsplan för när åtgärderna kan inledas.

Förtydliga parklekens uppdrag

Utredningen visar att det finns behov av att förtydliga och synliggöra parklekarnas unika uppdrag samt avgränsningar för uppdraget. Det handlar dels om att stadsdelsförvaltningarna tillsammans behöver förtydliga vad som är gemensamt för samtliga parklekar i staden. Det handlar även om att respektive stadsdelsförvaltning behöver formulera tydligare lokala uppdrag och verksamhetsbeskrivningar utifrån det egna stadsdelsområdets behov och förutsättningar. Utgångspunkten är att det fortsatta utvecklingsarbetet av parklekarnas verksamhet ska ge gemensamma utgångspunkter men efter lokala förutsättningar. Detta kommer att underlätta en stadsövergripande samordning och samverkan samt underlätta parklekarnas kommunikation.

Kulturförvaltningen har, inom ramen för samordningsuppdraget av verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid, möjlighet att stötta stadsdelsförvaltningarna i att förtydliga, kommunicera och samordna parklekarnas uppdrag.

Kulturförvaltningen kan initiera och leda ett nytt nätverk för parklekarnas chefer. Ett viktigt första steg för nätverket blir att diskutera de olika delarna i parklekarnas uppdrag i förhållande till stadens mål, program och strategier samt lokala behov och utmaningar. Utvecklingsarbetet ska bidra både till en ökad samsyn över staden och till en ökad förståelse och tydlighet kring lokala behov och prioriteringar.

Utvecklingsarbetet ska ge stadsdelsförvaltningarna förutsättningar att formulera tydligare verksamhetsbeskrivningar och mål som förtydligar avgränsningar gentemot andra verksamheter. Det ska även bidra till att synliggöra de resurser som krävs för att nå uppsatta mål. Arbetet skapar även möjligheter för stadsdelsförvaltningarna att ta fram en gemensam kommunikationsplattform för stadens parklekar.

Om det under arbetet visar sig att stadsdelsförvaltningarna önskar sig en stadsövergripande strategi, liknande den som tagits fram för fritidsgårdar, är detta ett möjligt nästa steg.

Tidsplan: Kulturförvaltningen kallar parklekarnas chefer till ett första möte om strategiska ställningstaganden under hösten 2022.

Gemensamma metoder för uppföljning

Välfungerande former för uppföljning och analys är en förutsättning för välgrundade beslut. Genom att stadsdelsförvaltningarna identifierar och förtydligar vad som är stadsgemensamma uppdrag för parklekarna blir det även tydligare vad som är prioriterat för samtliga stadsdelsförvaltningar att följa upp.

Med utgångspunkt i detta kan gemensamma metoder för stadsdelsförvaltningarnas uppföljning av parkleksverksamheten tas fram.

Tidsplan: Arbetet inleds under våren 2023

Kompetensutveckling

Det finns behov av kompetensutveckling av parklekspersonal för att höja kvalitén i verksamheten. Nätverket för parklekschefer kan identifiera och prioritera gemensamma behov av kompetenshöjande insatser. Dessa bör ligga i linje med det strategiska utvecklingsarbetet med att förtydliga parklekarnas uppdrag. Utifrån identifierade behov kan kulturförvaltningen undersöka möjligheterna till samordnade kompetensutvecklingsinsatser.

Tidsplan: Arbetet med att identifiera relevanta kompetensutvecklingsinsatser inleds under hösten 2022. Samordnad kompetensutveckling erbjuds under 2023.

Utveckla formerna för samverkan

Utredningen visar att det finns behov av mer strukturerade former för samverkan med andra aktörer.

Inom ramen för samordningsuppdraget finns etablerade samverkanskanaler till de förvaltningar som i utredningen lyfts fram som viktiga samverkansparter. Dessa kan på ett systematiskt sätt kopplas till det nya nätverket för parklekarnas chefer.

Det finns redan idag ett nätverk för samverkan mellan parklekspersonal som leds på frivillig basis av parkleken i Rålambshov. Kulturförvaltningen kan löpande ha kontakt med detta nätverk för att utbyta information.

Kulturförvaltningen ska arbeta aktivt för fler organiserade samarbeten mellan förvaltningens verksamheter och parklekarna.

Tidsplan: Arbetet inleds under våren 2023

Insatser för att förbättra lokaler och utomhusmiljö

Utredningen har visat på att det finns verksamhetsbehov som kräver förändringar i lokalerna och i parklekarnas utomhusmiljö. Funktionella lokaler är viktigt för att kunna bedriva en varierad verksamhet på ett bra sätt året om.

Det är främst fastighetskontoret som ansvarar för parklekarnas lokaler. Inom ramen för samordningsuppdraget kan dock kulturförvaltningen stötta stadsdelsförvaltningarna i att identifiera gemensamma utmaningar och utvecklingsmöjligheter för parkleksverksamheten kopplat den fysiska miljön.

Tidsplan: Arbetet inleds under hösten 2022, inom nätverket för parklekschefer.

Bilaga 1. Stockholms parklekar

Stadsdelsförvaltning	Antal	Parklekar
Bromma	0	
Enskede - Årsta - Vantör	5	Backens Parklek Bandängens Parklek Rågdalens Parklek Parkleken Stacken Stamparken
Farsta	7	Parkleken Farstaängen Parkleken Forsängen Parkleken Måsen Parkleken Nybygget Parkleken Odlarängen Parkleken Semlan Parkleken Starrmyran
Hägersten - Älvsjö	4	Aspudsparkens Parklek Kristallparkens Parklek Parkleken Lugnet Parkleken Vippan
Hässelby - Vällingby	5	Parkleken Guldet Parkleken Gulsippan Parkleken Starbo Parkleken Stråket Parkleken Ådalen
Kungsholmen	3	Kronobergsparkens Parklek Råambshovsparkens Parklek Vängåvans Parklek

Normalm	2	Observatorielundens Parklek Vasaparkens Parklek
Rinkeby - Kista	2	Parkleken Hinken Parkleken Rinken
Skarpnäck	2	Parkleken Brödkaveln Skarpaby Parklek
Skärholmen	4	Ekholmens Parklek Kulans Parklek Parkleken Ängen Vårgårdens Parklek
Spånga – Tensta	3	Erikslunds Parklek Soltunets Parklek Spånga By Parklek
Södermalm	5	Parkleken Björns trädgård Parkleken Draken Parkleken Högalid Parkleken Skåneglantan Parkleken Stora Blecktornsparcken
Östermalm	4	Gustav Adolfsparkens Parklek Hjortgläntans Parklek Humlegårdens Parklek Tessinparkens Parklek